

*Загранична Єлизавета Олександрівна,
студентка 1 курсу магістратури
спеціальності «Психологія»*

*Науковий керівник:
доктор педагогічних наук, професор
Ковчина Ірина Михайлівна*

«Соціально-психологічні методи впливу на масову свідомість та їх наслідки»

Масова свідомість - це тип суспільної свідомості, найбільш реальна форма її практичного існування та втілення. Це особливий, своєрідний тип суспільної свідомості, властивий значним об'єднанням людей («масам»). Масова свідомість визначається як збіг у певний момент (суміщення або перетин) основних і найбільш значущих компонентів свідомості великої кількості різноманітних «класичних» груп суспільства (великих і малих), однак несвідомих. Зі змістовної точки зору, масова свідомість відображає знання, уявлення, ідеї, норми, цінності та зразки поведінки, що поділяються будь-якою сукупністю індивідів - масою. Вони виникають через процес спілкування між людьми та спільного сприйняття ними соціально-політичної інформації (наприклад, під час політичного мітингу). Згідно такого погляду, масову свідомість відрізняє, перш за все, загальносоціальна, а не лише групова типовість усіх компонентів. По-друге, її відрізняє їх загальносоціальне визнання, санкціонованість у тій чи іншій спільноті. У цьому сенсі масова свідомість є надгруповою і надіндивідуальною за змістом, але індивідуальною за формою функціонування свідомості [1].

Маніпулювання свідомістю здійснюється лише за допомогою контролю інформації та комунікації, які впливають на установки, сприйняття, правила та моделі людської діяльності. Маніпуляція, спрямована зазвичай на те, аби примусити когось взяти участь (або не брати участь) у певній дії. Маніпуляція служить інструментом соціального контролю і заснована на жорсткому використанні інформаційного апарату та апарату формування ідей. Маніпуляція передбачає навмисне цілеспрямоване спотворення інформації. При цьому, особлива роль відводиться символізації інформації прямо пов'язаної зі створенням уявних емоційних образів [3].

Сучасна наукова література класифікує маніпуляції таким чином:

- економічні маніпуляції, що застосовуються до всіх соціально-економічних верств: курс іноземних валют, зміни на фондовому ринку тощо;
- інформаційні маніпуляції, що стали можливими завдяки роботі ЗМІ. Цей тип не завжди можна контролювати на державному рівні, що дозволяє приватним особам маніпулювати свідомістю громадян, надаючи їм не зовсім правдиву інформацію. Серед методів та видів маніпулювання масовою свідомістю за допомогою ЗМІ, Костельнюк М.М. називає прес-конференції, конференції, презентації, прес-тури, публікації в ЗМІ (цікаві статті, кейси-історії, оглядові статті, інтерв'ю), поширення чуток, вплив телебачення і радіо, мережі Інтернет [2];
- адміністративні маніпуляції (часто проявляються у передвиборчих кампаніях);
- мовні маніпуляції (гіперболізація, надмірне емоційне забарвлення виразів, навішування «прізвиськ» та «ярликів»);
- рекламні маніпуляції, що поєднують вищезазначені типи та спрямовані на досягнення економічної реакції, вигоди;
- міжособистісні маніпуляції, більш поширені у повсякденному житті або робочій групі і можуть виникати як цілеспрямований вплив колективу на одну людину (аб'юз, газлайтинг, булінг) [4].

Таким чином, наявність маніпулятивних технологій, які неможливо контролювати на рівні соціальної політики, свідчить про те, що в цій галузі існує досить багато проблем з використанням технологій, заснованих на механізмах маніпулювання. Ефективні соціальні

технології управління часто спотворюються на практиці. Широке використання маніпулятивних технологій може призвести до таких негативних наслідків, як зростання соціальної напруженості, поглиблення недовіри суспільства до органів влади та байдужість до їх діяльності. Подальші дослідження вбачаємо у визначенні раціонального способу застосування технологій управління масовою свідомістю, які принесуть користь суспільству та будуть мати конструктивний вплив на масову свідомість.

Список використаної літератури:

1. Бозаджиев В.Л. Политическая психология. М.: Издательский дом Академии Естествознания, 2015. 474 с.
2. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. *Грані*. 2018. Т. 21, № 5. - С. 123-132.
3. Кузнецов Д.В. Роль современных коммуникаций в формировании массового сознания. *Философия и общество*. 2004. № 3. С. 52-71.
4. Магдиш І. Маніпульована демократія [Електронний ресурс]. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. 2003. № 30. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n30texts/N30-manipul.htm>.